

## STUDII ȘI COMUNICĂRI

### IMPLICAȚIILE CONFLICTULUI OTOMANO-HABSBURGIC ASUPRA EVOLUȚIEI POLITICE A TRANSILVANIEI ÎNTRE 1526-1529

În contextul noilor relații politico-militare care modifică istoria europeană în primele decenii ale secolului al XVI-lea, viața politică a Transilvaniei înregistrează, ca un barometru foarte sensibil, toate aceste situații, pe diverse planuri. Relațiile internaționale, bazate pe noile principii (echilibrul între puteri, rațiunea de stat) vor fi puternic afectate de conflictele majore, la scara întregii Europe (războaiele dintre Carol Quintul și Francisc I), precum și de apariția unor fenomene noi și cu bătaie lungă, cum a fost Reforma<sup>1</sup>. Pe de altă parte, expansiunea otomană spre centrul Europei este în măsură să contrabalanseze acțiunile blocului politico-militar condus de Carol Quintul și să modifice raportul de forțe în Europa centrală și răsăriteană.

În această conjunctură, Transilvania devine o zonă fierbinte a Europei și va fi antrenată în acest joc politico-militar, alături de celelalte țări române<sup>2</sup>. Evoluția politică și instituțională a Transilvaniei în deceniile care au urmat bătăliei de la Mohács și dispariției regatului ungar va fi determinată în mod decisiv de escaladarea conflictului otomano-habsburgic pentru moștenirea fostului regat maghiar.

În primele două decenii ale secolului al XVI-lea avansul otoman spre Europa centrală a fost favorizat de situația politică din această zonă. Ungaria și Polonia, pe care se sprijinea sistemul de alianțe antiotoman al țărilor române nu se puteau angaja într-un conflict deschis cu Poarta, fiind, dimpotrivă, dispuse să ajungă la un aranjament cu aceasta. Țelurile politicii lor externe vizau, în continuare, dominația în zona extracarpatică<sup>3</sup>. Cât privește Moldova și Țara Românească, raporturile acestora cu puterea turcească nu au depășit limitele anterior stabilite. Perioada a fost lipsită de inițiative sau acțiuni de natură să pună în discuție cadrul politico-juridic, acceptat de cele două părți, al suzeranității otomane<sup>4</sup>.

Odată cu domnia lui Süleyman Magnificul (1520-1566), liniile directoare ale politicii externe otomane vor cunoaște o modificare radicală de orientare, iar Imperiul otoman va juca un rol de prim ordin în sistemul echilibrului de forțe european și, în consecință, în afirmarea statelor-națiuni din Occident<sup>5</sup>. Obiectivul prioritar al acestei domnii va fi expansiunea către centrul Europei.

În condițiile demarării în forță a acestei politici expansioniste, chiar de la începutul domniei lui Süleyman, este necesară sublinierea factorilor favorizanți ai acestei expansiuni. Mai întâi, situația politică internă din Ungaria unde, reintensificarea puternicelor rivalități dintre "partida baronilor" și nobilimea mică și mijlocie, pe de o parte, și puterea centrală, pe de altă parte, au dus la slăbirea accentuată a autorității centrale și la creșterea anarhiei feudale. Un alt factor îl constituie antagonismele Poloniei cu germanii și rușii și apoi, într-un context geo-politic mai larg, mai ales, conflictul franco-habsburgic din apusul continentului, care-l opunea pe Francisc I (1515-1547) lui

<sup>1</sup> A. Oțetea, *Renașterea și Reforma*, București, 1968; E. Berl, *Histoire de l'Europe. L'Europe classique*, II, Paris, 1974; J. Delumeau, *Civilizația Renașterii*, I, București, 1995, p. 32; F. Braudel, *Mediterana și lumea mediteraneană în epoca lui Filip al II-lea*, III, București, 1986, p. 304.

<sup>2</sup> T. Gemil, *România și otomanii în secolele XIV-XVI*, București, 1991, p. 23.

<sup>3</sup> *Ibidem*, p. 158. Ungaria reinnoiește în 1519 tratatul de pace cu Imperiul otoman; în același an, Polonia prelungește pacea cu otomanii, pentru ca în 1525 să încheie din nou un tratat de pace cu aceștia.

<sup>4</sup> *Ibidem*.

<sup>5</sup> Halil Inalcik, *The Ottoman Empire: Conquest, Organisation and Economy. Collected Studies*, Variorum Reprints, London, 1978, p. 11, 52; T. Gemil, *op. cit.*, p. 168.

Carol Quintul (1519-1556). Aceste dispute au constituit nu numai factori generatori de mari tulburări în întreaga structură politică a relațiilor internaționale, ci și factori de înlesnire a penetrației Porții, ca un element de bază, în sistemul echilibrului politic european<sup>6</sup>.

Otomanii cunoșteau bine nu numai evoluția raporturilor dintre statele europene, dar și situația internă a fiecăruia în parte, mai ales a acelor "din prima linie". Astfel, etapele care au asigurat avansul treptat spre centrul Europei (cucerirea Belgradului - 1521, lupta de la Mohács - 1526 și primul asediu al Vienei - 1529) au constituit primele obiective ale unui plan de anvergură, întocmit pe baza evaluării judicioase a raportului de forțe din acea vreme dintre cele două mari blocuri politico-militare, respectiv Imperiul otoman și Imperiul lui Carol Quintul<sup>7</sup>.

Conștient de marile posibilități ofensive de care dispunea, Poarta a avut în vedere și gravele contradicții sociale și politico-religioase care erodau atunci frontul creștin: războiul țărănesc condus de Gheorghe Doja, războiul țărănesc german, Reforma, precum și accentuarea conflictului franco-habsburgic, care au măcinat din interior întregul sistem politic european.

În viziunea otomană, habsburgii constituiau forța reprezentativă a lumii creștine. Idealul politic al monarhiei universale, promovat de Carol Quintul, rivaliza cu pretențiile similare ale Porții de dominație universală și, mai mult, era în măsură să periclitaze înseși pozițiile otomane din Europa continentală, Marea Mediterană și Oceanul Indian. Se înțelege, astfel, de ce raporturile cu habsburgii au dobândit pentru Poartă valoarea unei adevărate chei de boltă a întregului edificiu politic otoman, începând cu epoca lui Süleyman Magnificul și până la intrarea masivă în scenă a Rusiei, la începutul secolului al XVIII-lea<sup>8</sup>.

Primul moment semnificativ al aplicării planului otoman de expansiune spre centrul Europei îl constituie căderea cetății Belgrad, la 29 august 1521. Cucerirea relativ ușoară a acestei fortărețe, considerată "cheia regatului ungar", a relevat Porții precaritatea neașteptat de gravă a sistemului defensiv al Ungariei și, implicit, al Europei creștine.

Desfășurând în prealabil o vastă campanie de pregătire diplomatică și militară a ofensivei, sultanul a dat dispoziții precise Țării Românești și Moldovei de a executa acțiuni de diversivitate în Transilvania, iar hanatul crimeean a primit misiunea de a contracara o eventuală colaborare polono-ungară. Dacă Neagoe Basarab a fost nevoit să se supună acestei porunci, Ștefan cel Tânăr, în schimb, a reușit să se sustragă cu abilitate de la executarea acestei misiuni<sup>9</sup>.

La fel ca și în cazul succesului otoman de la Mohács, reușita campaniei împotriva Belgradului a fost facilitată, într-o oarecare măsură, de conjunctura politico-diplomatică internațională. Angajați în conflictul din apusul Europei, Carol Quintul și Francisc I, după o scurtă perioadă de salvagardare a păcii (1520), reiau operațiunile militare pe fronturile din Italia și Țările de Jos și desfășoară în paralel campanii diplomatice în vederea stabilirii de noi alianțe<sup>10</sup>.

Între timp, în acești ani premergători bătăliei de la Mohács, otomanii lichidează puternica bază a cavalerilor din Rhodos (1522) și trebuie să facă față tentativei de eliminare a dominației otomane din Egipt, între anii 1523-1525.

Luptele vor continua însă pe frontul din Balcani, în vederea menținerii și extinderii prezenței militare în Ungaria. În fapt, cucerirea și ocuparea Ungariei a început în 1521, când a fost distrusă

<sup>6</sup> Cf. T. Gemil, *op. cit.*, p. 169. pentru conflictul franco-habsburgic vezi, în special, J. Pirenne, *Les grands courants de l'histoire universelle*, vol. II, Neuchatel, 1944; H. Lapeyre, *Les monarchies européennes du XVI<sup>e</sup> siècle. Les relations internationales*, Paris, P.U.F., 1967, cap. V, referitor la politica internațională a lui Carol Quintul, p. 130-147; G. Zeller, *Les Temps modernes de Christophe Colomb à Cromwell*, în P. Renouvin (sub red.), *Histoire des relations internationales*, tome II, Paris, 1953; P. Coles, *The Ottoman Impact on Europe*, London, 1968; A. Oțetea, *op. cit.*, passim; F. Braudel, *op. cit.*, p. 304-328.

<sup>7</sup> T. Gemil, *op. cit.*, p. 168.

<sup>8</sup> *Ibidem*, p. 170. Vezi și Florentina Cazan, *Gîndirea politică a lui Carol Quintul*, în *AUB*, XXII, nr. 2, 1973, p. 7-25.

<sup>9</sup> Hurmuzaki, *Documente*, II-3, p. 359-363; N. Iorga, *Istoria românilor*, IV, ..., p. 305; T. Gemil, *Din relațiile moldo-otomane în primul sfert al secolului al XVI-lea (pe marginea a două documente din arhivele de la Istanbul)*, în *AIIA "A.D. Xenopol"*, IX/1972, p. 133-143.

<sup>10</sup> H. Lapeyre, *op. cit.*, p. 131-132. Pentru relațiile diplomatice ale Franței cu regatele Poloniei și Ungariei, în intervalul 1520-1525, vezi și I. Ursu, *La politique orientale de François I<sup>er</sup> (1515-1547)*, Paris, 1908, p. 20-26.

prima linie de apărare croato-ungară prin ocuparea cetăților Sabac, Zemun și Belgrad<sup>11</sup>. După aceasta, trupele otomane din regiune vor desăvârși până în 1524 distrugerea întregului sistem defensiv al regatului din Bosnia și de la Dunăre<sup>12</sup>. După Mohács a fost ocupată regiunea Srem, pentru ca ulterior, în 1529, o serie de localități (Osjek, Bács, Félégyháza) să fie transformate în baze de atac ale armatei otomane.

Practic, Ungaria s-a dovedit a fi incapabilă de a profita de răgazul oferit după 1521, pentru a se pregăti în vederea confruntării decisive cu Imperiul otoman.

Al doilea moment al avansului otoman spre centrul Europei - dar cu implicații ulterioare deosebit de importante în plan politico-militar și al relațiilor internaționale - îl constituie zdrobitoarea înfrângere suferită de Ungaria la Mohács din partea turcilor (29 august 1526), unde chiar regele Ludovic al II-lea și-a găsit moartea.

Importanța deosebită acordată în special de istoriografia maghiară "pieirii de la Mohács" rezidă în consecințele acestui eveniment pentru istoria propriu-zisă a Ungariei, fapt care, antrenând sentimentul național, a generat de-a lungul timpului atitudini resentimentare ale conștiinței istorice și, în consecință, proiecții particulare ale acestui eveniment asupra imaginarului istoriografic maghiar<sup>13</sup>.

Cauzele acestei victorii turcești fără drept de replică sunt multiple și, în general, cunoscute. Întâi de toate, superioritatea netă a forțelor combatante ale turcilor față de cele ale lui Ludovic al II-lea<sup>14</sup>. Apoi - fapt amintit și mai sus - anarhia internă și izolarea pe plan politic a Ungariei, realități care au blocat din start angajarea unei strategii eficiente de apărare și concentrarea tuturor forțelor în vederea respingerii atacului turcesc.

Considerăm necesar să ne oprim puțin asupra cauzelor externe care au favorizat această victorie otomană. După înfrângerea lui Francisc I la Pavia de către Carol Quintul (25 februarie 1525) și încheierea, în condiții dezavantajoase pentru cel dintâi, a tratatului de la Madrid (13 ianuarie 1526), regele Franței încalcă angajamentele acestui tratat și, împreună cu dușmanii împăratului (papa Clement VII, Milano, Florența și Veneția) pune bazele Ligii de la Cognac (22 mai 1526)<sup>15</sup>. Reacționând pripit și nediplomatic, împăratul îi incită pe luterani împotriva papei și, drept urmare, dieta de la Spira, deschisă la 25 iunie 1526, nu votează decât ajutoare foarte anemice la cererile disperate ale Mariei de Habsburg, regina Ungariei<sup>16</sup>.

Pe de altă parte, Regele Prea-Creștin, pentru a nu-și pierde prestigiul moral în ochii creștinătății, renunță temporar la relații directe cu sultanul; ba chiar mai mult, la aceeași dietă de la Spira, propune prinților electori formarea unei alianțe contra turcilor<sup>17</sup>. Dar în secret, el continuă, cu o mare abilitate, relațiile sale cu sultanul - începute puțin înainte de bătălia de la Pavia<sup>18</sup> - și stabilește alianțe cu toți aliații și apropiații turcilor (Polonia, Zápolya, Veneția)<sup>19</sup>.

Deci, dacă raportăm dezastrul de la Mohács la marile conflicte de pe scena europeană, putem spune că puterile occidentale au antrenat în conflict Imperiul otoman, care va dobândi astfel un rol

<sup>11</sup> Cristina Feneșan, *Constituirea Principatului autonom al Transilvaniei*, București, 1997, p. 32.

<sup>12</sup> T. Gemil, *Români și otomani*, p. 172.

<sup>13</sup> Această observație, susținută și de cercetările românești mai recente (T. Gemil, *op. cit.*, p. 174-175; C. Felezeu, *Statutul Principatului Transilvaniei în raporturile cu Poarta Otomană (1541-1688)*, Cluj-Napoca, 1996, p. 61, 71; C. Feneșan, *op. cit.*, p. 11) amendează caracterul unilateral, adeseori schematic și rigid al contribuțiilor istoriografiei maghiare la studierea acestei probleme, cu toate rezultatele meritorii ale unora dintre acești autori (de exemplu, Em. Lukinich). Este de remarcat totuși, în ultimul timp, o creștere a obiectivității științifice, o abordare mai detașată a problematicii, în paralel cu o "stilizare" a discursului istoric (vezi B. Köpeczi [sub red.], *Histoire de Transylvanie*, Akademiai Kiadó, Budapesta, 1992).

<sup>14</sup> I. Lupaș, *Desfacerea Transilvaniei de Ungaria și înălțarea ei la treapta de Principat sub ocrotire otomană*, în Idem, *Studii, conferințe și comunicări istorice*, vol. II, Cluj, 1940, p. 109-111; Rodica Ciocan, utilizând unele izvoare săsești (Fr. Teutsch), avansează cifra de 28.000 de oameni pentru oastea maghiară (R. Ciocan, *Politica habsburgilor față de Transilvania în timpul lui Carol Quintul*, București, 1945, p. 9).

<sup>15</sup> H. Lapeyre, *Les monarchies européennes*, p. 133.

<sup>16</sup> R. Ciocan, *op. cit.*, p. 7.

<sup>17</sup> I. Ursu, *La politique orientale de François I<sup>er</sup>*, p. 40.

<sup>18</sup> *Ibidem*, p. 28.

<sup>19</sup> *Ibidem*, p. 40; pentru relațiile cu Polonia și Ioan Zápolya până în 1530 vezi, în continuare, p. 40-50.

major în sistemul echilibrului dintre puteri. Interesul Franței era de a opune imperialilor o putere de talie asemănătoare în răsărit, cu atât mai mult cu cât obiectivele politice ale Habsburgilor vizau mai ales după moartea lui Ludovic al II-lea, extinderea și întărirea dominației lor asupra Ungariei și statelor dunărene<sup>20</sup>. Prins în confruntarea dintre aceste mari forțe, la care se adaugă factorii agravanți ai situației interne și contextul politico-diplomatic regional (Polonia obedientă față de otomani, țările române incapabile de a organiza o acțiune comună antiotomană), Ungaria va fi abandonată propriei ei soarte, devenind o țintă ușoară pentru armatele lui Soliman.

Succesul decisiv obținut de otomani la Mohács a evidențiat și linia principală a ofensivei turcești, pe direcția Belgrad-Buda-Viena și, apoi, către Roma<sup>21</sup>, impunând în același timp desăvârșirea procesului de ocupare a punctelor strategice din Bosnia, care constituiau o barieră importantă pentru expansiunea otomană în Europa centrală<sup>22</sup>. Această victorie i-a anulat Ungariei calitatea de stavilă politică și militară în calea avansului otoman, introducându-i pe Habsburgi în competiția pentru supremația politică asupra unor zone din Europa centrală și răsăriteană<sup>23</sup>.

Pentru istoria propriu-zisă a Transilvaniei, momentul Mohács prezintă o importanță aparte, datorită faptului că evoluția evenimentelor de după această dată s-a soldat cu dispariția regatului ungar și cu intrarea în sfera Porții și a Transilvaniei, ca entitate politică distinctă. Apoi, disputa pentru moștenirea tronului ungar rămas vacant a antrenat și țările române extracarpatice, având implicații majore asupra evoluției raporturilor româno-otomane, în ansamblu<sup>24</sup>.

După înfrângerea de la Mohács, luptele pentru succesiunea la tronul Ungariei au atras atenția asupra rolului Transilvaniei de placă turnantă a oricărei dominații străine asupra Europei Centrale și de sud-est. În disputa pentru tronul Ungariei s-au angajat Ioan Zápolya, voievodul Transilvaniei și Ferdinand I de Habsburg, fratele lui Carol Quintul. Primul dintre aceștia va fi ales rege al Ungariei la 10 noiembrie 1526 în dieta de la Székesfehérvár (Alba Regia). După foarte scurt timp, la 15 decembrie 1526, nobilimea progermană este convocată de regina văduvă Maria la dieta de la Bratislava, care-l va desemna rege al aceleiași țări pe arhiducele Ferdinand<sup>25</sup>.

Această dublă alegere va polariza în jurul celor două centre de putere divergente stările politice din Ungaria și Transilvania, scoțând la iveală opțiunile acestora și, mai ales, jocul complicat și veșnic schimbător al intereselor personale imediate ale membrilor clasei politice. Transilvania devine teatrul principal al luptelor dintre Zápolya și Ferdinand. Însă, dese schimbări de situație și complicarea acestui joc, în anii premergători întemeierii Principatului transilvan, se datorează implicării politico-diplomatice și militare a marilor puteri aflate în conflict, în special Imperiul Habsburgic și cel otoman.

De partea habsburgilor se vor situa cele mai multe orașe ale Transilvaniei și o parte a nobilimii<sup>26</sup>. Alegerea lui Zápolya, "care încă din zilele lui Ludovic al II-lea privea țara sa ca un *regnum*"<sup>27</sup>, s-a datorat micii nobilimi și unei părți a mai-marilor țării, susținători animați de sentimente antihabsburgice și anti-jagellone, la care se adaugă și prevederile dietei din 1505, care interzicea ascensiunea unui nemaghiar pe tronul Ungariei<sup>28</sup>.

<sup>20</sup> I. Ursu, *op. cit.*, p. 40. Regele francez a apreciat bine alianța cu puterea otomană, considerată principala putere capabilă să controleze supremația habsburgilor în Europa (H. Inalcik, *The Ottoman Empire: Conquest, Organisation and Economy. Collected Studies*, p. 52).

<sup>21</sup> T. Gemil, *op. cit.*, p. 170.

<sup>22</sup> C. Feneșan, *op. cit.*, p. 24.

<sup>23</sup> *Ibidem*, p. 26.

<sup>24</sup> T. Gemil, *op. cit.*, p. 175.

<sup>25</sup> I. Ursu, *op. cit.*, p. 41; N. Iorga, *Istoria poporului românesc*, ediție îngrijită de Georgeta Penelea, București, 1985, p. 317 susține că alegerea lui Zápolya s-a făcut la 11 noiembrie 1526 la Alba Iulia (sic!), iar cea a lui Ferdinand la 17 decembrie, același an; Rodica Ciocan optează pentru 10 noiembrie, respectiv 17 decembrie 1526 (R. Ciocan, *op. cit.*, p. 11-13); T. Gemil și, după el, C. Felezeu susțin datele de 10 noiembrie și, respectiv, 15 decembrie (T. Gemil, *op. cit.*, p. 175; C. Felezeu, *op. cit.*, p. 72).

<sup>26</sup> C. Daicoviciu, Șt. Pascu, *Din istoria Transilvaniei*, ediția a doua, I, București, 1961, p. 175.

<sup>27</sup> N. Iorga, *op. cit.*, p. 317.

<sup>28</sup> T. Gemil, *op. cit.*, p. 175; *Histoire de Transylvanie*, ..., p. 241.

În primăvara anului 1527 situația lui Ferdinand era mai dificilă decât cea a lui Zápolya<sup>29</sup>, care reușește să-și impună autoritatea asupra celei mai mari părți a regatului ungar, mai puțin Croația și cetățile Presburg și Sopron, stăpânite de mercenari germani, precum și Sirmium-ul controlat de otomani<sup>30</sup>.

În iulie 1527 Ferdinand intervine cu forțe armate, declanșând războiul pentru succesiunea la tronul Ungariei. Declanșarea conflictului, cu evoluția complexă a situațiilor pe care le implică, va deveni principala coordonată pe care vor evolua raporturile internaționale între anii 1526-1566, determinând nemijlocit noul cadru politico-instituțional al Transilvaniei<sup>31</sup>.

În cadrul acestei campanii, o armată germană comandată de generalul Nicolae de Salm trece frontiera maghiară și înaintează spre Buda. Nobilimea din Ungaria, de teama unui război pe două fronturi, trece treptat de partea acestei forțe. Fără a întâmpina nici o rezistență, habsburgii ocupă Buda, unde Ferdinand își va face intrarea la 23 august<sup>32</sup>.

Tot în prima parte a anului 1527 un alt eveniment pare să ofere consistență primelor succese ale imperialilor. Este vorba de mișcarea "țarului Ivan" (sau a "Omului Negru"), o mișcare cu caracter social și confesional, orientată în cele din urmă împotriva partidei zapoliene și a nobilimii maghiare<sup>33</sup>. Inițial aflat în slujba lui Zápolya, "Omul Negru" și oastea sa de țărani-cruciați trec în martie 1527 de partea lui Ferdinand, care spera să-i folosească în lupta contra rivalului său. În următoarele două luni, nobili maghiari, dar și români partizani ai lui Zápolya sunt trecuți prin foc și sabie, ceea ce produce mari dezordini în Transilvania<sup>34</sup>.

După o victorie de scurtă durată asupra lui Zápolya - ceea ce l-a făcut pe Ferdinand să-și sporească promisiunile și îndemnurile - "țarul Ivan" va fi învins în luna august a aceluiași an de către o oaste condusă de Emeric Czibák, pentru ca apoi să fie decapitat la Szegedin<sup>35</sup>.

În acest timp, armatele imperiale câștigau teren în Ungaria, unde Ferdinand nu se bucura de prea mare popularitate. Situația destul de critică în care se afla adversarul său, Zápolya, l-a determinat pe acesta din urmă să încheie un armistițiu cu arhiducele, mijlocit de cancelarul Poloniei, Christofor Szydłowiecki, la 26 martie 1527, la Praga. Armistițiul va fi prelungit în iunie cu încă o lună<sup>36</sup>. Ferdinand îi oferea lui Zápolya provincia Bosnia și o sumă de 40.000 de florini în schimbul cedării Ungariei și a titlului de rege. Zápolya refuză și Ferdinand profită de cele trei luni de răgaz pentru a încuraja răscoala "Omului Negru" și pentru a-și întări armata, pusă sub comanda generalului Nicolae de Salm<sup>37</sup>.

La o lună de la intrarea lui Ferdinand în Buda și sfârșitul "țarului Ivan", la 27 septembrie, trupele contelui de Salm câștigă o importantă victorie la Tokaj asupra trupelor zapoliene<sup>38</sup>; Ioan se refugiază în Transilvania. Peter Perényi, magnat aflat în partida lui Zápolya, trece de partea habsburgilor și oferă coroana Sf. Ștefan lui Ferdinand; astfel, acesta din urmă va fi încoronat la 3 noiembrie, la Stuhlweissenburg, ca rege al Ungariei<sup>39</sup>.

<sup>29</sup> R. Ciocan, *op. cit.*, p. 31-32.

<sup>30</sup> T. Gemil, *op. cit.*, p. 176.

<sup>31</sup> C. Felezeu, *op. cit.*, p. 72.

<sup>32</sup> R. Ciocan, *op. cit.*, p. 35; *Histoire de Transylvanie*, p. 242.

<sup>33</sup> N. Iorga, *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, București, 1989, p. 102; R. Ciocan, *op. cit.*, p. 32-33.

<sup>34</sup> Hurmuzaki, *Documente*, XV<sup>1</sup>, p. 294. Despre cruzimile săvârșite de acest condotier, episcopul Ioan Statilius notează: "... pe toți Valahii din comitatul Hunedoarei i-a făcut robi, pe unii i-a tăiat în patru, iar altora ... le-a scos măruntaiele" (*Ibidem*, p. 295-296).

<sup>35</sup> R. Ciocan, *op. cit.*, p. 33.

<sup>36</sup> R. Ciocan, *op. cit.*, p. 35; Kárpáti Emil, *V. Károly keleti politikája*, Cluj, f. a., p. 3. Autorul maghiar susține că acest armistițiu va dura din 19 aprilie până la 15 iunie 1527.

<sup>37</sup> R. Ciocan, *op. cit.*, p. 35.

<sup>38</sup> I. Ursu, *op. cit.*, p. 44; R. Ciocan, *op. cit.*, p. 36.

<sup>39</sup> I. Ursu, *op. cit.*, loc. cit., *Histoire de Transylvanie*, p. 242.

Tot spre sfârșitul anului 1527 se produce un eveniment foarte important pentru viața politică a Transilvaniei: abilul Georg Reicherstorffer, un om de încredere de-al lui Ferdinand, va ridica împotriva lui Zápolya mai întâi Brașovul și apoi celelalte orașe transilvane<sup>40</sup>.

Recunoscut ca rege al Ungariei de către toți semnatarii Ligii de la Cognac<sup>41</sup>, în relații tot mai strânse cu Francisc I - care îi și promite ajutor - și ținând cont și de evoluția nefavorabilă a evenimentelor din ultimele luni ale lui 1527, Zápolya se decide să apeleze la sprijinul sultanului. Astfel, la 22 decembrie 1527, Hieronym Laski, trimisul său special este primit în prima sa audiență oficială la Poartă<sup>42</sup>. Reușita misiunii sale a fost deplină. Cu acest prilej, sultanul personal a dat asigurări în privința susținerii lui Zápolya în lupta contra habsburgilor<sup>43</sup>. Într-adevăr, după încheierea tratatului de alianță cu Zápolya (28 februarie 1528) Poarta a început pregătirile pentru campania otomană, care avea să culmineze cu primul asediu al Vienei, din 1529<sup>44</sup>.

Prin acest tratat, sultanul ținea să specifice că Ungaria era "dreptul sabiei sale" și că el era acela care, sub protectorat otoman, acorda coroana și titlul de rege lui Ioan Zápolya<sup>45</sup>. Laski părăsește Constantinopolul la 29 februarie, ducând lui Zápolya investitura de rege al Ungariei și jurământul lui Ibrahim, puternicul vizir, de a-l accepta "in veram fraternitatem"<sup>46</sup>.

Chiar în această perioadă, Ferdinand reușește să câștige de partea sa familia Gerendy, acordând unuia din membrii săi, Nicolae, demnitatea de tezaurar al Ardealului și aceea de episcop al Albei, cât și pe Alexis Bethlen, care-l trădează pe Zápolya, fiind numit de arhiduce vicevoievod al Transilvaniei<sup>47</sup>. Pentru a contracara acțiunea lui Laski la Poartă, Ferdinand trimite și el o solie acolo, din care făceau parte Ioan Habordancz și Sigismund Weichselberger. Însă roadele acestei solii au fost nule<sup>48</sup>. În Transilvania și Ungaria aderența la una sau la alta dintre cele două tabere aflate în conflict se făcea după cum dictau interesele personale ale respectivilor nobili. Tot din tabăra ferdinandistă mai făceau parte, la începutul anului 1528: Ștefan Mailat, Pavel Bakics, Gaspar Paxy, Ludovic Pekry, Valentin Török, Ștefan Báthory, Francisc Battyány, I. Karlovith și Petru Keglevics; toți aceștia (mai puțin Mailat) reprezentau cele mai distinse familii de magnați din Ungaria<sup>49</sup>.

Ștefan Mailat, nobil de origine română, va oscila și el când într-o partidă, când în cealaltă, în funcție de interesele sale imediate, dar și cele de perspectivă, între care primul viza stăpânirea cetății și a domeniului Făgărașului<sup>50</sup>. Partea sudică a Transilvaniei era atunci de partea lui Zápolya, iar căpitan al Făgărașului era Nicolae Tomori, omul de încredere al lui Zápolya<sup>51</sup>. Pentru a intra în stăpânirea efectivă a Făgărașului - pe care Ferdinand nu i-o putea garanta aici, în această zonă - și pentru a-și recăștiga moșiile de la Crihalma și Țânțari, Mailat trece în 1528 (prin mai-iunie) de partea

<sup>40</sup> *Ibidem*.

<sup>41</sup> I. Ursu, *op. cit.*, p. 41.

<sup>42</sup> Vezi raportul lui Laski către Zápolya, în Hurmuzaki, *Documente*, II, I, p. 38-41; cf. și I. Ursu, *op. cit.*, p. 44-45.

<sup>43</sup> *Ibidem*, p. 45; T. Gemil, *Români și otomani...*, p. 176.

<sup>44</sup> *Ibidem*.

<sup>45</sup> A. Decei, *Istoria Imperiului otoman*, București, 1978, p. 174-175.

<sup>46</sup> Hurmuzaki, II, I, p. 167.

<sup>47</sup> R. Ciocan, *op. cit.*, p. 43.

<sup>48</sup> Cei doi soli au fost aruncați în închisoare și eliberați de sultan după nouă luni de captivitate; apoi i-a concediat într-un mod umilitor, dându-le la fiecare un dar de 800 de ducăți; explicația, credem, trebuie căutată în conduita acestora, total nediplomatică (atitudinea mândră, arogantă) în fața turcilor, precum și în aceea că cererile adresate lui Ibrahim erau cu totul inacceptabile (în numele lui Ferdinand, solii cerură restituirea cetăților ungare de pe malul Dunării cucerite de turci); cf. *Ibidem*, p. 43-44.

<sup>49</sup> O. Popa, *Ștefan Mailat domnul Făgărașului (1502-1550)*, Brașov, 1932, p. 9 (extras din revista *Țara Bârsei*).

<sup>50</sup> Pentru Ștefan Mailat, vezi bibliografia mai veche la O. Popa, *op. cit.*, p. 3. Vezi, de asemenea, N. Iorga, *op. cit.*, p. 105-117; I. Lupaș, *Un voievod transilvan care și-a încheiat cariera în temnița Iedikule din Constantinopol. Ștefan Mailat (1502-1550)*, în Idem, *Studii, conferințe și comunicări istorice*, vol. II, Cluj, 1940, p. 121-127; P. Binder, *Ștefan Mailat (circa 1502-1551), boier român și nobil transilvănean. Date despre românitatea lui*, în *Studii*, t. 25/1972, p. 301-309; Șt. Andreescu, *Restitutio Daciae*, București, 1980, p. 105-122; Cristina Feneșan, *op. cit.*, passim.

<sup>51</sup> O. Popa, *op. cit.*, p. 11.

lui Zápolya<sup>52</sup>, pentru ca în scurtă vreme să se alătore din nou lui Ferdinand, care, ca semn de încredere, îl numește voievod al Transilvaniei<sup>53</sup>.

Putem spune că, în această etapă a conflictului, Ferdinand era avantajat prin reușita unor acțiuni militare, pe când Zápolya își mărise considerabil șansele pe plan diplomatic, de vreme ce izbutise să dobândească ajutorul turcilor.

Acest ajutor nu sosește însă atât de repede, pentru că în martie 1528 oastea lui Zápolya fu înfrântă la Cașovia de armata imperială condusă de Hans Katzianer<sup>54</sup>.

Ieronym Laski, plin de încredere în cauza lui Zápolya, îi scrie de la Tarnow lui Ferdinand, pe 10 aprilie, sfătuindu-l prietenește să renunțe la Ungaria, căci nu se va putea opune regelui Ioan, pe care îl ajută turci, tătari, moldoveni și chiar principii germani<sup>55</sup>. Zápolya apelase, într-adevăr, și la electorii germani, întruniți în acel moment în dieta de la Ratisbona. Răspunzând apelului, Georg de Saxa și Philip, landgravul de Hessa, ajutați de danezii protestanți, încearcă în prim vara lui 1528 să răstoarne puterea habsburgică și să-l susțină pe Zápolya, dar, în cele din urmă, primul se supune împăratului și tentativa eșuează<sup>56</sup>. La 22 mai Zápolya adresează chiar împăratului o scrisoare-protest pentru a i se face dreptate. Răspunsul a fost ca Ioan să se mulțumească cu Transilvania, să cedeze Ungaria cu Buda și să renunțe la relațiile cu sultanul<sup>57</sup>.

În ceea ce privește relațiile cu Francisc I, Zápolya stimulează interesele curții franceze, trimitându-l într-o ambasadă la Paris pe episcopul Ioan Statilius, pe data de 16 mai. Către finele lunii iunie, acesta împreună cu ambasadatorul francez Antoine Rincon se va îndrepta spre Londra și, împreună, vor susține interesele lui Zápolya. Statilius avea misiunea de a încheia o alianță ofensivă și defensivă cu regatele Angliei și Franței<sup>58</sup>. Tratatul cu Franța va fi încheiat la 28 octombrie 1528. Potrivit acestuia, Zápolya se obliga să nu încheie pace cu rivalul său fără consimțământul lui Francisc și să intervină pe lângă nobilii din Boemia și principii germani în favoarea Franței; totodată, se mai angaja să lase moștenitor al coroanei ungare pe unul din fiii regelui, Henric, duce de Orléans. Francisc trebuia să-l ajute pe Zápolya cu o subvenție anuală de 100.000 franci; pe lângă aceștia, o sumă de 20.000 franci i-a fost trimisă imediat<sup>59</sup>.

Cu o lună înainte de încheierea tratatului de alianță cu Francisc I, Zápolya reușește să-și ia revanșa în fața lui Katzianer. Astfel, la 25 septembrie, armata imperială este înfrântă la Sáros-Patak și Ioan intră în Ungaria și se oprește sub zidurile Timișoarei, în așteptarea ajutoarelor turcești, care nu vor întârzia<sup>60</sup>.

După încheierea alianței dintre Francisc I și Zápolya, Ferdinand, văzându-și slăbite pozițiile, convoacă mai multe diete în cursul lunilor noiembrie și decembrie 1528, la Linz, Graz, la Innsbruck, pentru a cere subsidii; statele austriece îi promet ceva, însă cu condiția *sine qua non* a acordării libertății religioase<sup>61</sup>. De asemenea, trimite solii pentru a obține ajutoare și la regele Poloniei și la Henric al VIII-lea, dar fără nici un rezultat favorabil<sup>62</sup>.

Spre sfârșitul anului 1528, prin noiembrie, Țara Hațegului, zona Lugojului și ținutul Caransebeșului trec de partea lui Zápolya<sup>63</sup>. La 31 decembrie, Alexis Bethlen, vicevoievod al

<sup>52</sup> La 2 iulie 1528 Mailat dă de știre brașovenilor că a luat în stăpânire cetatea Făgărașului și că are bani să o țină (Hurmuzaki, XV, 1, p. 305, N. Iorga, *op. cit.*, p. 104; O. Popa, *op. cit.*, p. 12).

<sup>53</sup> *Ibidem*; I. Lupaș, *op. cit.*, p. 122.

<sup>54</sup> I. Ursu, *op. cit.*, p. 45; R. Ciocan, *op. cit.*, p. 45.

<sup>55</sup> *Ibidem*.

<sup>56</sup> *Ibidem*, p. 46.

<sup>57</sup> *Ibidem*, p. 46-47.

<sup>58</sup> I. Ursu, *op. cit.*, p. 47.

<sup>59</sup> *Ibidem*, p. 48. Kárpati E., *op. cit.*, p. 14.

<sup>60</sup> R. Ciocan, *op. cit.*, p. 48.

<sup>61</sup> *Ibidem*, p. 49.

<sup>62</sup> *Ibidem*.

<sup>63</sup> Hurmuzaki, *op. cit.*, XV, 1, p. 307-308.

Transilvaniei pentru Ferdinand, îi implora pe bistrițeni să-i trimită trupe de "valahi sulițași" pentru a-l ajuta pe arhiduce<sup>64</sup>. Noul an, 1529, nu se anunța prea bun pentru Ferdinand.

În Transilvania, Zápolya mai era susținut de maramureșeni, pentru că "fusese multă vreme oblăduitor în părțile lor"<sup>65</sup>; de asemenea, Banatul - mai puțin Timișoara - erau tot de partea acestuia<sup>66</sup>. Ștefan Báthory, care de curând asediase și prădase Sighișoara, trece de partea lui Zápolya<sup>67</sup>.

La 2 ianuarie 1529, Ferdinand mai pierde un aliat mai recent și anume pe Radu de la Afumați, domnul Țării Românești, ucis la Râmnic într-un complot boieresc<sup>68</sup>.

Domnul Moldovei, Petru Rareș, se vedește a fi și el un adversar de temut pentru Ferdinand: între 29 ianuarie și 8 februarie 1529 puternicul și abilul domnitor năvălește în părțile bistrițene, apoi îi supune pe secui, care i se declară vasali<sup>69</sup>. Speriați, episcopul Gerendy și Alexis Bethlen cer ajutorul sibienilor, însă în zadar<sup>70</sup>. Ștefan Báthory îl alungă din Cluj pe Gerendy care, izbutind să-și salveze tezaurul, se refugiază la Sibiu; orașul va fi asediat de Báthory<sup>71</sup>.

De teama unei situații asemănătoare, brașovenii se desolidarizează de cauza ferdinandistă, rugându-l pe arhiduce să-i dezlege de jurământul de credință față de acesta<sup>72</sup>; la acțiune se asociază apoi și sibienii.

Mai trebuie amintit faptul că, în aceste prime luni ale lui 1529, Mailat, Gerendy și Marc Pempflinger, comitele sașilor, depun eforturi susținute pentru a câștiga orașele și cetățile transilvane de partea lui Ferdinand. Cu toate acestea, sașii își retrag sprijinul acordat habsburgilor. Atitudinea celor două orașe (Brașov și Sibiu) oferă o imagine concludentă asupra "patriotismului" german al acestora, mai exact, asupra fidelității față de Ferdinand<sup>73</sup>.

În urma unui acord intervenit între Ioan Zápolya și Petru Rareș, înainte de 11 mai, acesta primește Ciceul, Cetatea de Baltă, Ungurașul, Bistrița și Rodna, în schimbul sprijinului în lupta contra lui Ferdinand<sup>74</sup>. La începutul lunii iunie, pârcălabul de Ciceu, Toma este asasinat de reprezentanții imperiali în Transilvania, iar Cetatea de Baltă este ocupată<sup>75</sup>. Petru Rareș - care se implicase chiar de la urcarea pe tron în conflictul dintre Ferdinand și Zápolya - acceptă provocarea și trece la contraatac. Astfel, la 22 iunie 1529 are loc bătălia de la Feldioara în care armata lui Ferdinand - alcătuită din nobili unguri, din sași și secui - este zdrobită de oastea lui Petru Rareș. Mailat și comandanții abia au putut scăpa cu fuga<sup>76</sup>. La 1 iulie Rareș era acasă, la Botoșani<sup>77</sup>.

<sup>64</sup> *Ibidem*, p. 309-310.

<sup>65</sup> N. Iorga, *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, p. 105.

<sup>66</sup> *Ibidem*; A. Veress, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești*, vol. I, București, 1929, p. 6-7 [doc. nr.7, din 11 mai 1529].

<sup>67</sup> R. Ciocan, *op. cit.*, p. 50.

<sup>68</sup> N. Iorga, *Studii și documente*, III, p. LXXVII. În luptele interne dintre I. Zápolya și Ferdinand de Habsburg, care au urmat în Ungaria după bătălia de la Mohács, domnul muntean s-a situat de partea celui dintâi. Din motive insuficient cunoscute (probabil politice și economice), în a doua jumătate a anului 1528 el începe tratative cu aderenții lui Ferdinand (Vezi I. Pataki, *Atitudinea lui Radu de la Afumați și a lui Ioan Zápolya în ajunul luptei de la Mohács (1526)*, în *SUB-B*, series Historia, fasc. 2, 1967, p. 25; Ștefana Simionescu, *Țările Române și începutul politicii răsăritene antiotomane a Imperiului Habsburgic (1526-1594)*, în *Revista de Istorie*, t. 28, nr. 8/1975, p. 1203; mai recent, vezi Ileana Căzan, *Acțiuni diplomatice de înglobare a Moldovei și Țării Românești în sfera de influență a Casei de Austria (1526-1541)*, în *Miscellanea in honorem Radu Manolescu emerito*, București, 1996, p. 208-209).

<sup>69</sup> Hurmuzaki, *op. cit.*, XV, 1, p. 310-313; cf. și N. Iorga, *Istoria românilor din Ardeal și Ungaria*, p. 106.

<sup>70</sup> Hurmuzaki, *op. cit.*, p. 313. R. Ciocan, *op. cit.*, p. 51.

<sup>71</sup> *Ibidem*. Cu ocazia acestui asediu au loc câteva execuții, prin tragere în țepă.

<sup>72</sup> *Ibidem*.

<sup>73</sup> Un fragment al declarației sașilor către arhiduce, la R. Ciocan, *op. cit.*, p. 51-52.

<sup>74</sup> O. Popa, *op. cit.*, p. 12; *Politica externă a României* (dicționar cronologic), București, 1986, p. 43.

<sup>75</sup> N. Iorga, *op. cit.*, p. 107; R. Ciocan, *op. cit.*, p. 54.

<sup>76</sup> Despre lupta de la Feldioara și contextul respectiv, vezi N. Iorga, *op. cit.*, p. 106-107; O. Popa, *op. cit.*, p. 12-15; R. Ciocan, *op. cit.*, loc. cit.; *Histoire de la Transylvanie*, p. 243.

<sup>77</sup> Hurmuzaki, *op. cit.*, p. 325.



În cursul lunii iulie, Antoine Rincon se află din nou la Cracovia, pentru a negocia cu Sigismund în numele regelui Franței, pentru Zápolya<sup>78</sup>. Cât despre "craiu Ioan", acesta putea fi satisfăcut de străduințele lui Francisc I, de reușitele aliatului său moldovean, precum și de faptul că secuii trecuseră de partea sa, iar Hațegul și Caransebeșul nu mișcară un deget pentru arhiduce<sup>79</sup>. Prin iulie și august, Petru Rareș reclama sașilor achitarea răscumpărării, Bistrița și Ungurașul fiind acum posesiunile sale, dăruite de Zápolya<sup>80</sup>. Acesta din urmă dorea să cucerească ținuturile săsești, în special Sibiul, care a dotat cu tunuri oștile conduse de Mailat și Török. În acest scop, Zápolya dă o proclamație către sibieni (9 septembrie 1529), în care le cere să-l îndeapărteze pe Marc Pempflinger, să alunge din oraș pe toți ferdinandiștii și ei să se supună în termen de 6 zile. Provocarea rămâne însă fără rezultat, fiindcă Pempflinger îl cheamă în ajutor pe Mailat de la Făgăraș<sup>81</sup>. Au loc câteva lupte, la Sighișoara, Mediaș și în apropierea Sibiului care, grație apărării organizate de Mailat, respinge atacul<sup>82</sup>.

Cu o lună înainte de proclamația lui Zápolya către sibieni, un nou personaj apare pe scena operațiunilor din Transilvania. Noul domn al Țării Românești, Moise Vodă (1529-1530) intră în Țara Bârsei și în ținutul Sibiului pentru a-și recupera posesiunile, Vinț și Vurpăr<sup>83</sup>. Astfel, la 9 august, sibienii sunt somați să se supună lui Zápolya, pentru ca apoi, pe 10 septembrie, aceeași somație să fie adresată brașovenilor<sup>84</sup>. În final, în urma unor acțiuni nereușite, Moise cade în luptă, la 29 august 1530, la Viișoara<sup>85</sup>.

În timp ce Transilvania este brăzdată de aceste neîncetate lupte, mașina de război turcească se pune în mișcare: pe 10 mai 1529 sultanul părăsește capitala și pornește în campania asupra Vienei<sup>86</sup>. Expediția era menită a aduce Transilvania și Ungaria sub controlul politic al Porții, prin impunerea pe tron a lui Zápolya, dar viza și anihilarea puterii competitive a habsburgilor<sup>87</sup>.

La 13 august, Zápolya, Laski, cancelarul Verböczy și toți înalții demnitari ai Ungariei se aflau în tabăra lui Soliman, pe câmpul de tristă amintire de la Mohács. Conform ritualului feudo-vasalic, Zápolya prestează jurământul de credință față de sultan<sup>88</sup>. Actul de supunere solemnă de la 19 august 1529 al lui Zápolya reprezintă momentul final al impunerii suzeranității otomane. Astfel, acesta a pus capăt unei perioade de lupte și tratative diplomatice. Instaurarea unui regim al suzeranității otomane - similar celui din Țara Românească și Moldova - a fost o soluție viabilă, chiar dacă temporară, de reglementare a relațiilor otomanilor cu Transilvania și Ungaria<sup>89</sup>.

<sup>78</sup> I. Ursu, *op. cit.*, p. 50.

<sup>79</sup> N. Iorga, *op. cit.*, p. 107.

<sup>80</sup> Hurmuzaki, *op. cit.*, p. 326.

<sup>81</sup> O. Popa, *op. cit.*, p. 14.

<sup>82</sup> *Ibidem*, p. 15.

<sup>83</sup> Despre domnia lui Moise și implicarea lui în conflictul pentru putere din Transilvania, vezi: I. Ursu, *Din influențele europene asupra istoriei noastre (Moise Vodă 1529 Martie - 1530 August)*, în *AARMSI*, t. 36/1913-1914; E. G. Nicolescu, *Moise Vodă*, Craiova, 1939 [24 p.]; O. Popa, *op. cit.*, p. 15-16; Șt. Simionescu, *op. cit.*, p. 1203-1204; I. Căzan, *op. cit.*, p. 208-209.

<sup>84</sup> *Ibidem*, p. 209. Inițial de partea lui Zápolya, după asediul Vienei de către Soliman - început la 20 septembrie 1529 -, în lunile următoare, Moise încheie alianță cu Transilvania pro-habsburgică; acest fapt îi va aduce dizgrația Porții și ostilitatea marii boierimi (cf. supra).

<sup>85</sup> Alungat de boieri și înlocuit cu Vlad al V-lea, Moise se refugiază în Transilvania și cere ajutorul lui Mailat, care pornește o acțiune pe cont propriu ce urmărea reîntronizarea lui Moise; însă, expediția eșuează, Moise moare și Mailat, căzând prizonier, e dat pe mâna turcilor (O. Popa, *op. cit.*, p. 16; I. Căzan, *op. cit.*, loc. cit.).

<sup>86</sup> I. Ursu, *La politique orientale...*, p. 49. Expediția a fost numită oficial "Gazây-i Bec" (Războiul sfânt pentru Viena); cf. T. Gemil, *În fața impactului otoman*, în vol. colectiv *Petru Rareș*, red. coord. Leon Șimanschy, București, 1978, p. 144.

<sup>87</sup> *Ibidem*.

<sup>88</sup> I. Ursu, *op. cit.*, p. 49; autorul susține data de 20 august. R. Ciocan, *op. cit.*, p. 55.

<sup>89</sup> C. Feneșan, *Constituirea Principatului...*, p. 29.

Ferdinand, disperat, oferă sultanului 100.000 ducați anual, pe timp de 10 ani, iar vizirului un peșceș de 40.000 ducați, însă Soliman nici nu voi să-l vadă pe trimisul "regelui Vienei"<sup>90</sup>.

După ocuparea Budei de către turci (8 septembrie), Zápolya este instalat ca rege al Ungariei, păstrând și titlul de voievod al Transilvaniei. De îndată, Soliman porni spre Viena, care va fi asediată timp de trei săptămâni, între 26 septembrie - 14 octombrie<sup>91</sup>. Marea șansă pentru creștini a fost aceea că apărătorii orașului au rezistat, iar turcii, presați de anotimpul înaintat, au fost nevoiți să se retragă; altfel, Viena ar fi avut soarta Ungariei<sup>92</sup>.

În Transilvania situația era tensionată în continuare. Petru Rareș apare din nou, pentru a-și lua în stăpânire posesiunile. La începutul lui octombrie, pătrunde în ținutul Rodnei și asediază Bistrița<sup>93</sup>. Acest moment coincide cu conflictul din interiorul cetății, unde partizanii lui Zápolya se luptau cu ferdinandiștii. Ca urmare, demararea tratatelor de pace cu bistrițenii este blocată<sup>94</sup>.

Petru Rareș își continuă cavalcada: cucerește Prejmerul și asediază Brașovul, cealaltă cetate care nu i se supunea și care "se lepădase de craiul Ioanș"<sup>95</sup>. Orașul se predă și Petru acceptă suma de 10.000 de florini, ca răscumpărare. Totodată, brașovenii jură credință regelui Ioan, la 25 octombrie<sup>96</sup>. Sighișorenii se răscumpără și ei cu aceeași sumă, dar nu vor să se supună lui Zápolya până la o victorie definitivă a acestuia<sup>97</sup>. În noiembrie, Rareș împreună cu Moise pradă Țara Bârsei, care se supune lui Zápolya necondiționat<sup>98</sup>. Practic, Transilvania, aproape în întregime era sub autoritatea lui Rareș și a zapoliienilor. Cât despre Ferdinand, momentan, singurul aliat sigur pe care îl avea era Ștefan Mailat, care îi rămâne fidel<sup>99</sup>.

În concluzie, analizând această etapă a conflictului otomano-habsburgic pentru stăpânirea fostului regat al Ungariei, se poate observa că, începând cu momentul Mohács și dubla alegere la tronul Ungariei, Transilvania capătă o importanță tot mai accentuată, ca entitate politică distinctă, în planurile expansioniste ale celor două imperii rivale. Acest fapt va fi marcat de tulburări și regrupări continue în sânul clasei politice transilvănene, dar și de antrenarea Țării Românești și, în special, a Moldovei în aceste reconfigurări. Pe de altă parte, acești ani înseamnă o expansiune în forță a Imperiului otoman și, lucrul cel mai important, începutul unui proces sinuos, plin de convulsii și îndelungat care va permite Transilvaniei dobândirea statutului de principat autonom sub suzeranitate otomană.

STELIAN OBIZIUC

<sup>90</sup> R. Ciocan, *op. cit.*, loc. cit.

<sup>91</sup> I. Ursu, *op. cit.*, p. 50.

<sup>92</sup> J. Berenger, *Die Geschichte des Habsburgerreiches. 1273 bis 1918*, Wien-Köln-Weimer, 1995, p. 219.

<sup>93</sup> R. Ciocan, *op. cit.*, p. 57.

<sup>94</sup> *Ibidem*; Hurmuzaki, *op. cit.*, p. 337.

<sup>95</sup> N. Iorga, *op. cit.*, p. 109.

<sup>96</sup> R. Ciocan, *op. cit.*, p. 57-58; *Politica externă a României*, p. 43.

<sup>97</sup> N. Iorga, *op. cit.*, loc. cit.

<sup>98</sup> Hurmuzaki, *op. cit.*, p. 341.

<sup>99</sup> Toma Nádasdy, comandantul armatei lui Ferdinand, care apăra Buda a trecut de partea lui Zápolya care, în ianuarie 1530, l-a numit vistiernic al său (O. Popa, *op. cit.*, p. 17).

**THE IMPLICATIONS OF THE OTTOMAN-HABSBURG CONFLICT  
UPON THE POLITICAL EVOLUTION OF TRANSYLVANIA BETWEEN 1526-1529**

SUMMARY

Analysing this stage of the Ottoman-Habsburg conflict for the ownership of the former kingdom of Hungary, the author underlines that, starting with the Mohacs moment and the double election on the throne of Hungary, Transylvania receives an even greater importance as a distinct political entity, in the expansionist designs of the two rival empires. This fact will be marked by continuous troubles and regroupings within the Transylvanian political class, as well as by the thrusting of Wallachia and especially Moldavia in these reconfigurations. On the other hand, these years represent a strong expansion of the Ottoman Empire and, most importantly the beginning of a long, harsh process full of turmoil which will eventually permit Transylvania the acquiring of the status of autonomous principality under Ottoman sovereignty.